

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Серафим Любомиров Петров
член на научно жури за защита на дисертационен труд на тема

„Организация и управление на недържавните институции за непрекъснато обучение”

за присъждане на научната степен „доктор на икономическите науки”
на **Адам Мушиньский**, по професионално направление 3.7.

«Администрация и управление», докторска програма «Организация и управление извън сферата на материалното производство» към Катедра «АДМИНИСТРАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ» при Факултет «МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАЦИЯ» на **ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ «ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР»**

заповед № 715 от 21.06.2017 г. на Ректора на **ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ «ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР»**)

I. Представени материали

А. Дисертационен труд – състои се от 273 страници включващ: съдържание, въведение, пет раздела, заключение, библиография (в т.ч. 286 заглавия на книги и статии на полски и на английски език). Текстът е илюстриран с 17 таблици и 48 графики. Включени са и 5 приложения с общ обем от 18 страници.

Б. Автореферат на дисертация за научната степен „доктор на икономическите науки” в обем от 27 страници.

В. Резултатите от дисертационния труд са включени в 16 научни публикации, от които 11 самостоятелни и 5 в съавторство. От представения списък не може да се уточни, какъв е вида на публикациите - монографии, статии в международни научни издания, статии в научни издания и учебни пособия. Публикациите не са представени.

II. Оценка на дисертационния труд

1. Темата на дисертационния труд е актуална, важна за теорията и управленската практика на недържавните институции за перманентно обучение в Полша; разработката е своевременна.

2. Целите, задачите, обекта и предмета на изследването, хипотезите и методите на изследване, ограничителните условия са формулирани ясно и защитимо.
3. Дисертационният труд е добре и ясно структуриран, направена е преценка за това, каква част от данните и материалите от изследването да се включат в текста и каква да остане в приложение, за да се документира подробно проведеното изследване.
4. Подробно са представени приоритетните направления и управлението на образователните институции в Полша – организацията на труда, регулирането и мениджмънта, планирането и контролът
5. С особено внимание докторантът разглежда ролята и мястото на недържавните институции за перманентно обучение в полската образователна система, като се спира подробно и критично на нейната организационна структура и връзката и с пазара на труда и проблемите с безработицата в страната.
6. В дисертацията автора посочва, че за безработните лица е необходимо: да се даде втори шанс за получаване на образование и възможност от преквалификация; достъп до компютърно обучение и изучаване на чужди езици, самообразование.
7. В отделен раздел е представена организацията и управлението на недържавните институции за перманентно обучение в Полша предвид редица външни и вътрешни фактори. Посочват се външните фактори влияещи върху организацията и управлението на непубличните учреждения. Тук сполучливо е използван SWOT анализ за оценка на силните и слабите страни и през призмата на модела на Портър са показани възможностите и рисковете, свързани с влиянието на външните фактори и завоюване на стабилни пазарни позиции. От своя страна при вътрешните фактори автора разглежда необходимостта от избор на подходящи аналитични инструменти и процедури в управлението на непубличните учреждения като: изготвяне на аналитични доклади, анализ на промените в законодателството и в икономическата практика и т.н.
8. Обстоятелствено са разгледани схеми на бюджетиране на образователните учреждения в етапа на стратегическото планиране и анализ – по икономически елементи и по програми. Авторът предлага чрез прилагането на подобен подход постигането на три важни цели: първо – да се реализира ръст на недържавните институции за перманентно обучение в Полша; второ – да се гарантира развитие на организацията; трето – да се реализират определени изгоди (особено финансови). Тук са включени като аналитични средства за анализ показатели за ликвидност,

задължияност и активност, адаптирани за нуждите на институциите за непрекъснато обучение в Полша.

9. За потребностите на процеса на управление, докторантът представя и критично оценява множество концепции (9) за стила на ръководство на недържавните институции за непрекъснато обучение, но не посочва, кои от тях да се възприемат в практиката. Явно това ще зависи от индивидуалността на всеки отделен ръководител.
10. В изследването се разглежда и необходимостта от приложение на маркетинговия подход в управлението на недържавните институции за непрекъснато обучение. Препоръчват се пет маркетингови стратегии, като изборът зависи от спецификата на конкретното учреждение.
11. В практическата част на дисертационното изследване са представени резултатите от проведените проучвания в двадесет и четири недържавните институции за перманентно обучение в регион за добив на медна руда в Полша. Анализирано е текущото състояние на функционирането на тези институции. Резултатите от диагностиката и анализа на текущата дейност дават основание на автора за формулиране на предложения, насочени към подобряване на организацията, управлението и експлоатацията на тези важни звена на образованието за възрастни.
12. Използвайки резултатите от проведените изследвания, докторантът предлага модел на организацията и управлението на институциите за перманентно обучение, с което се отговаря на въпросите за оптимално решаване на проблемите на образованието за възрастни на различни групи клиенти. Предложеният модел от автора за институция за перманентно обучение е илюстрирана като система от взаимозависими отношения.
13. В заключение на своето изследване, докторантът прави критично обобщение на проблемите свързани с управлението на центрове за обучение през целия живот в условията на пазарна икономика и формулира предложения за законодателни, икономически и организационни промени с цел подобряване работата и повишаване ролята на институциите за постоянно обучение в Полша.
14. Оценявам положително литературната и практическа информираност на докторанта.
15. Приемам формулираните от автора приноси, а именно: разработени са варианти за развитието на перманентното обучение на национално и регионално ниво в Полша; формулирани са основните направления, в които трябва да се развива перманентното обучение в

Полша; в изследването са определени основните критерии за организация и управление на недържавните институции за перманентно обучение; разработени са инструменти за формулиране на нови постановки относно организацията и управлението на недържавните институции за перманентно обучение; направена е оценка на ефекта от постоянното обучение върху икономическото развитие на Полша и са представени препоръки по въпросите на обучението.

III. Публикации по темата на дисертационния труд

Резултатите от дисертационния труд са включени в 16 научни публикации (публикациите не са представени). Публикациите, съдейки по заглавията им, са свързани непосредствено със засегнатите в дисертацията въпроси и са в същата тематична област.

Авторефератът отразява всички основни моменти на дисертационния труд.

Цитирания: в представените материали – дисертация и автореферат няма данни за цитирания на научните публикации на докторанта.

IV. Критични бележки и препоръки

В посочените в автореферата заглавия на публикации прави впечатление, че всички те са направени в периода 1997 – 2002 година (освен ако не е допусната техническа грешка).

Същата бележка се отнася и до резултатите от проведените изследвания. Данните са от 1994 г.

Тези бележки трябва да се разглеждат критично, тъй като в периода след 2007 – 2010 години настъпиха сериозни промени в света като цяло и в отделните страни в частност (в това число и в Полша) в следствие на световната политическа, икономическа, финансова и социална криза, което даде отражение и върху образованието.

V. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта – Адам Мушиньский. Всички преценки в настоящото становище се базират единствено на представените дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на икономическите науки" и автореферат към него. Те дават основание да считам, че той познава отлично и работи в проблемната област и

литературните източници свързани с нея, съществуващите проблеми и има критично отношение към тях. Провежда самостоятелни научни изследвания и правилно интерпретира резултатите от тях. Има съвестно отношение към извършваната работа и изследователската дейност. За качеството на представения дисертационен труд освен добрата теоретична подготовка, допринася и неговия опит от практиката. Дисертационният труд и включените в него таблици, графики и други приложения са оформени отлично.

VI. Заключение

Дисертационният труд заслужава положителна оценка, както по отношение на теоретичната задълбоченост, така и по отношение на извършените аналитични проучвания. Считаю, че дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото прилагане за присъждане на научна степен „доктор на икономическите науки ”.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Организация и управление на недържавните институции за непрекъснато обучение” и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Адам Мушинский, научната степен „доктор на икономическите науки” по професионално направление 3.7. «Администрация и управление», докторска програма «Организация и управление извън сферата на материалното производство».

Рецензент:

(проф. д-р Серафим Петров)

София, 30 юли 2017 г